

Odbor vodního hospodářství ČGAZV
Odbor pedologie ČGAZV
Český výbor ICID
Česká pedologická společnost
Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i.

Informační listy

35

OBSAH

	strana
Úvodní slovo - výroční úvaha	2
Nové informace o historii počátku pedologie (<i>doc. Ing. Eduard Pokorný, Ph.D.</i>)	5
Světový den vody a světový meteorologický den 2011 (<i>RNDr. Ing. Jaroslav Rožnovský, CSc.</i>)	7
Aktuálně o ČV ICID (<i>RNDr. Ing. Jaroslav Rožnovský, CSc.</i>)	9
Z jednání Předsednictva ČAZV	10
Knihovna VÚMOP, v.v.i. (<i>Ing. Květoslava Královcová</i>)	17
Předběžný kalendář odborných akcí na rok 2011 (<i>Dr. Ing. Milan Sáňka</i>)	19
Recenze (<i>Ing. Mojmír Soukup, CSc.</i>)	20
Pedologické aktuality	20
Prof. Ing. Emil Klimo, DrSc. osmdesátiletý (<i>prof. Ing. Jiří Kulhavý, CSc.</i>).....	21
80 let prof. Ing. Juraje Hraška, DrSc. (<i>doc. RNDr. Jaroslava Sobocká, CSc.</i>)	22

Úvodní slovo - výroční úvaha

U příležitosti vydání již třicátého pátého čísla Informačních listů považujeme za vhodné se pokusit o celkovou úvahu k jejich vydávání. Jde nám přitom o existenci, účel a perspektivu Informačních listů k pomoci příznivému vývoji našich oborů.

Tato skromná informační pomůcka vznikla krátce po zřízení ČAZV jako nástupnické organizace dřívější uznávané československé instituce. Iniciativní záměr na zřízení bulletinu byl vřele přijat na prvním zasedání zřízeného Odboru pedologie a meliorace. Mělo jít o pomoc při spojování vědeckých respektive odborných sil k rozvoji velmi významného zaměření.

Ze skromných začátků útlého sešitku, rozmnožovaného na sekretariátu ČAZV, se postupně staly standardní Informační listy, vydávané pravidelně ke konci obou pololetí.

Pod jednotícím zaměřením na vodu a půdu byly posléze v Listech zahrnuty Odbor vodního hospodářství a Odbor pedologie ČAZV, Český výbor ICID a Česká pedologická společnost.

V celkem jednotné formě, „rubrikách“, rozsahu i obálce vydává nyní Informační listy VÚMOP v.v.i. Praha 5 Zbraslav, který je svým vedením a obětavými pracovníky vydávání Listů základní oporou.

Po obsahové stránce zabírají nejrozsáhlejší část pravidelné informace podle zápisů z jednání Předsednictva ČAZV, dále původní články, přehledy chystaných a zprávy z absolvovaných mezinárodních kongresů a akcí, popisné články, drobnější informace, aktuality i významnější sdělení osobní. Vcelku je potřeba znovu poděkovat dobrovolným autorům za množství velmi kvalifikovaných příspěvků a podnětných návrhů a doporučení.

Se stále urychlujícím se rozvojem a dosahem informační techniky jsme si přirozeně kladli otázku, zda nás tato technika nepředhoní či nenahradí. Nakonec vždy převládlo mínění, že forma Informačních listů neztratila zatím na významu. Již ten fakt, že si člen jakékoli společnosti, kde se platí příspěvky, zaslouží informační bulletin, je nepopíratelný.

Při zpětném listování sešity Informačních listů je možno znovu připomenout i řadu burcujících poznatků a podnětů, které nejen neztratily svoji aktuálnost, ale bude je třeba nadále připomínat, jako:

... Bylo zjištěno, že v Zemědělském ústavu a v provozních podmínkách se geneticky identické půdy po čtyřiceti letech rozdílného hospodaření liší zásobou organických látek v ornici - roční úbytek je 0,93 t. na ha. Celkově lze statisticky prokázané negativní změny zaznamenané v provozních podmínkách vyjádřit částkou 169 159 Kč na ha, což je cena vyšší než úřední cena půdy. (IL 34, str. 7).

... K prohlubujícím se extrémům meteorologických a celého souboru geofyzikálních podmínek lidstvo spíše přispívá, než jim brání a výskyt tragických katastrof narůstá. Je tedy na nás přicházet s naléhavými aktuálními řešeními problémů respektive projektů, týkajících se např.:

- *dílčích povodí Labe, Odry, Moravy (koryta, břehy, hráze, suché poldry, lužní lesy, suťové svahy, svážná území ...)*
- *„negativních prognóz (meteorologických, hydrologických, půdních)*
- *rozvojových koncepcí (obcí, dílčích území, státu)*

I s ohledem na to, že veškerá voda i bohužel nejcennější část půdy při všech povodňových haváriích je odváděna do sousedních států, bude oprávněné žádat o pomoc v rámci EU.

Zcela markantním jevem posledních let je velmi častá evidence až půl metru „bláta“ na návsi obce po přívalové srážce, které se tam nedostalo při vyběžení vodoteče, nýbrž jen smyvem z výše položených polí. Za zásadní je třeba považovat, že i značné očekávané náklady na ochranná opatření lze odhadnout jen za zlomek částky, které by bylo třeba na likvidaci jinak neodvratitelných, stále nebezpečnějších a častěji se opakujících následků havárií (IL 33, str. 2, 3).

... Ochrana území a sídel před povodněmi je možná třemi základními způsoby:

- *důsledným vymezením a ochranou záplavových území - v aktivní zóně je zakázáno umístování a provádění staveb a jsou zde stanoveny další omezující podmínky*
- *ochranou stávajících sídel protipovodňovými hrázemi a zvyšováním průtočných kapacit koryt u toků a řek – tento způsob však často znamená rychlejší odvedení vody z dané oblasti a zvýšení rizika povodně níže po proudu, proto je třeba toto řešení využívat zejména tam, kde není možno využít jiné způsoby ochrany*
- *zadržením vody v území soustavou drobných opatření zejména v horních částech povodí; vyrovnanost vodního režimu v krajině znamená co největší zadržení srážkové vody a tím zajištění její stabilní cirkulace v hydrologickém cyklu; zásahy člověka do krajiny tento cyklus narušují a zejména v uplynulých padesáti letech byly tyto zásahy takového charakteru, že odvádění vody z půdy i krajiny výrazně urychlily (IL 30, str. 7)*

... Řekneme-li u nás slovo meliorace, setkáme se mnohdy s velmi negativní reakcí. Je ovšem pravdou, že za posledních 170 let prošla procesem hloubkového odvodnění téměř 1/3 všech zemědělských pozemků v ČR. Před touto skutečností nelze zavírat oči, neboť většina těchto staveb se blíží ke konci své životnosti a neřešení problému může vést k naprosté devastaci těchto systémů a poškození odvodněných pozemků ... (IL 28, str. 3).

... O tom, že v oblasti našeho profesního zájmu nejsme úspěšní, svědčí stále nové zábory zemědělských půd pro rozrůstající se průmyslové zóny v okolí měst a obcí, případně pro výstavbu nových průmyslových závodů. Nemáme jako půdoznalci v úmyslu bránit rozvoji regionu v jejich snaze o zvyšování zaměstnanosti lidí. Co je ovšem zarážející, že investoři žádají většinou rovinatá území s velice kvalitním půdním fondem, přičemž existují nedaleko podobné plochy, kde půdní fond je méně kvalitní a ztráta těchto půd by nebyla tak bolestivá. Bylo by dobré, kdybychom věnovali pozornost této situaci

a usměrňovali tak krátkodobé a krátkozraké záměry ničící naše půdy ... (IL 25, str. 2).

... Rozvoj českého venkova a jeho nezastupitelná funkce pro územní celky nejsou po létech jeho degradace zdaleka zajištěny... Prudce rostou negativní dopady dalších vnějších i vnitřních vlivů na venkov a jeho krajinu... Současný rozsah, způsob a rychlost provádění pozemkových úprav nepostačuje požadavkům a potřebám na jejich realizaci... Obec, základní článek demokratického systému i občanské společnosti resp. její samosprávné řízení, sehrála a měla by nadále sehrávat při zajišťování nezbytných rozvojových aktivit a tím i úlohy venkova rozhodující roli... Velkým přínosem bylo prosazení a následná podpora sdružování obcí v přirozených spádových oblastech – pro možnost naplňování rozsáhlejších záměrů, zejména trvalé obyvatelnosti (IL 25, str. 20,21).

xxx

Každé bilancování a podněty by měly vyznít v záměry do budoucna. Významným přínosem musí být zvyšování odborné a vědecké úrovně oblastí našeho odborného zaměření. V tomto směru je třeba vidět úlohu i velké poslání výzkumných ústavů i vysokého školství. Uvědomujeme si, že je na čem stavět a z čeho dále čerpat. Poznatky ze světa jsou rovněž přístupné včetně dobrých příkladů i poznatků varovných. Co je však v současné společnosti těžko prorazitelné je bohužel rozhodující řídicí sféra (decision makers). Vnést získané poznatky a doporučení do alespoň postupné realizace je nesmírně obtížné. Celosvětová hnutí za biodiverzitu, otevřenou krajinu, zabránění ohrožení klimatu a další sama také zatím nepostačují. Je tedy třeba hledat i možnosti posílení poslání, úlohy a postavení ČAZV, což spolu s dalším povede (může vést) k realizaci nového, zatím jen proklamovaného přístupu při prosazování myšlenky udržitelného rozvoje naší krajiny.

J. V.

Nové informace o historii počátku pedologie

Za zakladatele pedologie je považován ruský půdoznalec V. V. Dokučajev (1846 – 1903), který v roce 1883 vydal fundamentální dílo „Ruská černozem“.

Popsal v ní vznik a tvorbu půdy v závislosti na mateční hornině, klimatu, organizmech, reliéfu terénu a čase. Z podrobných historických studií však vyplývá, že již dvě desetiletí před vydáním jeho knihy popsal základy pedologie jiný vědec. Byl to Friedrich Albert Fallou. Narodil se (11. 11. 1794) v malém městečku Zörbig v Sasku a zemřel 6. 9. 1877 v Waldheimu).

Friedrich Albert Fallou pocházel z rodiny Huguenotů. Byl synem soudního správce, dětství prožil v Grimsby a Rochlitz. V letech 1814 až 1817 studoval práva na univerzitě v Lipsku. Od roku 1818 do roku 1824 pracoval jako advokát v Colditz. V roce 1825 byl jmenován úředníkem města Waldheim.

Zpočátku psal pod pseudonymem "Baldwin". Zabýval se historickými a topografickými popisy krajiny a měst v Sasku. Publikoval je v časopise "Saxonia". Od roku 1850 se věnoval téměř výlučně geologickým, mineralogickým a pedologickým průzkumům. V roce 1856 se přestěhoval do Diedemühle. Zde žil jako soukromý učenec až do své smrti.

Díky odborným znalostem byl považován za předního odborníka na saskou žulovou oblast. Po 1840 věnoval volný čas stále více původu zemědělských a lesních půd. V roce 1845 publikoval studie o skalních útvarech Muldengauges a jejich vlivu na vegetaci. Práce byla poctěna cenou Společnosti prince Jablonovského v Lipsku.

V roce 1853 publikoval knihu "Orné půdy království Saska", která byla již v roce 1855 vydána podruhé. Při četných studijních cestách v Sasku a v sousedních zemích si stále více uvědomoval potřebu uplatnit vědomosti z pedologie v praktickém zemědělství a lesnictví. V jeho dvou knihách, první - „Principy půdoznalství“ (1857, 2. vydání 1865) a druhá - "Pedologie aneb obecné a zvláštní vědy o půdě" (1862) se spojily znalosti o půdě do uzavřené doktríny. Jako právník a učenec byl velmi nespokojený se stavem polních a lesních půd.

Ve své zásadní knize: „Pedologie oder allgemeine und besondere Bodenkunde“ (Pedologie aneb obecné a zvláštní půdoznalství) z roku 1862 vysvětluje proč je půda přírodním útvarem zasluhujícím studium a apeluje za uznání půdoznalství jako samostatné vědní disciplíny.

V tomto díle čtenáře seznamuje s návrhem popisu půdního profilu a diskutuje o fyzikálních a chemických vlastnostech půd. Jím navržená klasifikace půd vychází z vlastností hornin.

Je pozoruhodné, že Falloua jako zakladatele pedologie považoval i K. D. Glinka (1867 – 1927), Dokučajevův žák. O tomto faktu sice referoval na prvním mezinárodním pedologickém kongresu v roce 1927, ale hlavní zásluhy přičítal svému učiteli Dokučajevovi. Historická nepřesnost se prohloubila tím, že Glinkovo dílo bylo přeloženo do angličtiny a ve Spojených státech bylo studováno a často citováno. Glinka byl (právem), jako první prezident Mezinárodní pedologické společnosti výraznou autoritou. Za zmínku rovněž stojí, že Fallou byl Dokučajevem jednou citován ve výše vzpomínané práci o černoze (u nás v dostupném vydání z roku 1949, str. 415).

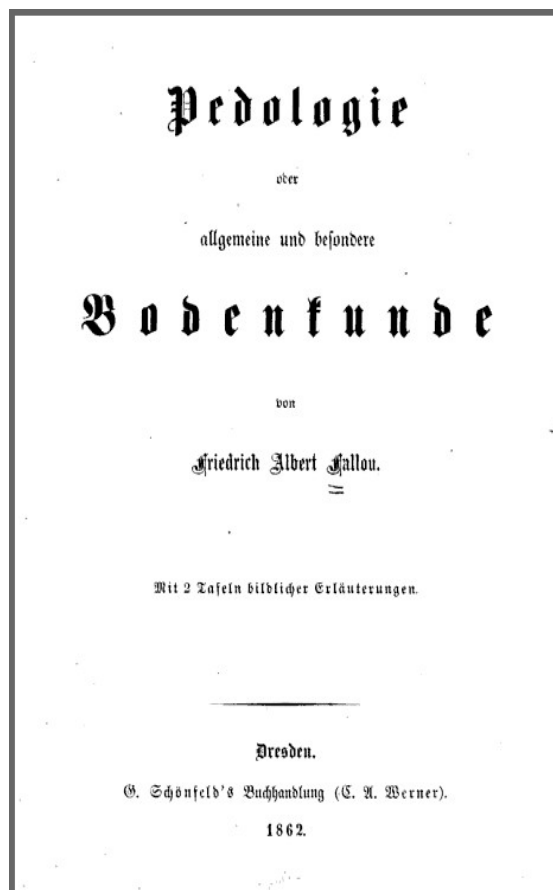
Fallouova kniha je rozdělena do dvou základních částí. První část mající 198 stran je obecná, druhá (str. 199 – 487) pojednává podrobně o návrhu typologie. V úvodu píše: „jedná se o první pokus tohoto druhu, v němž jsem se pokusil ukázat cestu k přiznání cti pedologie, která bude uznána jako věda.“

Považuji za důležité nastínit obsah jednotlivých kapitol. Komplexnost s jakou autor pracoval, je i na dnešní poměry úžasná:

- v první kapitole Fallou probírá původ půdy, diskutuje o roli zvětrávání, procesech transformace a vyluhování,
- v druhé kapitole jsou popsány vlastnosti minerálních a organických složek půdy,
- třetí kapitola je věnována fyzikálním půdním vlastnostem, jako je barva, struktura, hmotnost, pórovitost, propustnost půdy a její vlhkost,
- čtvrtá kapitola se zaměřuje na rozšíření půd v krajině, její hloubku a závislost výskytu na reliéfu krajiny,
- pátá kapitola hodnotí tzv. vrstevnatost půdy (půdní horizonty),
- šestá kapitola se věnuje půdním typům,
- v sedmé kapitole se autor zabývá hydrologickými cykly, růstem rostlin a životem zvířat,
- osmá kapitola je věnována časovým změnám půdních vlastností, zde autor píše: „půda se časem mění ve formě i obsahu, tak jako všechno v přírodě stárne a ztrácí svou produktivitu.“

Dnes se někteří autoři domnívají, že za zakladatele půdoznalství bychom měli považovat Falloua a Dokučajeva. Joffe pak trefně dodává, že Fallou je otec půdoznalství a Dokučajev zakladatel moderní pedologické vědy, kterou Fallou předvídal.

Na uvedená fakta bychom neměli zapomínat, při seznamování veřejnosti s historií pedologie a půdoznalství.

Eduard Pokorný

SVĚTOVÝ DEN VODY A SVĚTOVÝ METEOROLOGICKÝ DEN 2011

Jako každoročně, i letos proběhly oslavy dvou významných událostí, které jsou součástí naší odborné činnosti. Podniky Povodí zajišťovaly oslavy Světového dne vody (22.3.) a Český hydrometeorologický ústav Světový meteorologický den (23.3.)

O významu vody není na první pohled důvod diskutovat, než si uvědomíme, že zajištění nejen kvalitní pitné vody, ale vůbec dostatku vody je na mnoha místech světa problém. Tento narůstá nejen s rozvojem průmyslu, ale také rozvojem měst. Tomuto tématu byl právě letošní Světový den vody věnován. V prohlášení generálního tajemníka OSN se uvádí, že populace měst roste a tím i problémy se zajištěním vody pro města.

Dostupnost vody v krajině, ale i pro využití lidmi, je závislá na podnebí. Ne vždy si uvědomujeme naši závislost na průběhu počasí a podmínkách podnebí. Poselství generálního tajemníka SMO Michela Jarrauda při příležitosti Světového meteorologického dne v roce 2011 je pod heslem „Klima pro vás“ (Climate for you). Uvádí, že Světovým meteorologickým dnem si připomínáme den 23. března 1950, kdy vstoupila v platnost Konvence Světové meteorologické organizace (SMO). Toto výročí slaví SMO každý rok společně se svými 189 členskými státy a meteorologickým společenstvím po celém světě. Podle Tita Livia (59 př. n. l. – 17 n. l.) a jeho Dějin Říma, bylo lustrum ve starověkém Římě pětileté období mezi dvěma po sobě následujícími sčítáními lidu. První z nich bylo stanoveno v 6. století př. n. l. šestým králem starověkého Říma Serviem Tulliem. Tato periodičnost byla zachována po celou dobu rané Římské republiky jako přirozený cyklus a v současné době je tento termín volně používán v několika jazycích k označení pětiletého období.

Pro SMO bude období posledních několika let jistě připomínáno jako nezbytné přípravné období pro systematické zavádění klimatických služeb. V listopadu 2005 se v Pekingu konala Technická konference SMO o klimatu jako faktoru, který významně ovlivňuje život člověka. Konference podpořila názor, že národy mobilizují svůj potenciál a napomáhají rostoucí společenské poptávce po těchto službách. Upozornila zároveň, že s klimatem jsou spojeny nejenom fyzikální aspekty, které ovlivňují dostupnost přírodních zdrojů (např. obnovitelné zdroje), tak i informačními aspekty, které mohou být využity, třeba jenom rámcově, také k podpoře sociálně-ekonomického rozhodování. Kromě toho klima jako takové může mít značný vliv na výkonnost zemědělství a zabezpečení potravinových zdrojů, na vodní hospodářství, zdraví a na řadu dalších aspektů, souvisejících s rozvojem společnosti. Z těchto důvodů jsou otázky spojené s klimatem velmi přitažlivými výzvami pro mezinárodní hydrometeorologické společenství.

Konference SMO, která se zabývala možnostmi života společnosti v podmínkách měnícího se klimatu a s ním spojenými riziky (Espoo, Finsko, červenec 2006), zdůraznila, že ačkoli je klima vsutku kritickým zdrojem rizik, jsme obzvláště zranitelní jeho proměnlivostí a z ní plynoucími změnami. Abychom byli schopni s tím spojená rizika omezovat, je třeba na tyto změny reagovat co nejrychleji. K tomu může významně pomoci, budou-li mít různé sociálně-ekonomické

sektory možnost využívat dostupné klimatické informace a služby, které pomohou zvýšit účinnost a efektivitu našich reakcí a tak přispějí ke zvládnutí všech rizik, jež jsou se změnou klimatu spojena.

V březnu 2007 SMO uspořádala v Madridu mezinárodní konferenci o bezpečném a trvale udržitelném životě z pohledu sociálních a ekonomických přínosů služeb zabývajících se počasím, klimatem a vodou. Konference poskytla vynikající příležitost pro širokou výměnu názorů, očekávání a znalostí napříč společenskými sektory a přispěla tak k optimalizaci procesu rozhodování. Navíc rok 2007 byl rokem, kdy SMO podpořila Mezivládní panel o klimatické změně (IPCC) při vydání jeho čtvrté Hodnotící zprávy, za který panel obdržel prestižní Nobelovu cenu míru. Byl rovněž rokem, kdy se 15. světový meteorologický kongres rozhodl uspořádat Třetí konferenci o globálním klimatu (WCC-3, Ženeva, 2009), jež navázala na předchozí dvě podobné konference, které SMO organizovala v letech 1979 a 1990. Před jejím zahájením rozhodla Výkonná rada SMO na svém 61. zasedání v červnu 2009, aby heslem Světového meteorologického dne pro rok 2011 bylo „Klima pro vás“.

Nicméně toto heslo, byť určené pouze pro rok 2011, se okamžitě stalo neoficiálním tématem i pro celé období, završené rokem 2010, kdy Třetí konference o globálním klimatu předložila SMO svoji zprávu, jejímž obsahem byl i návrh Globálního rámce klimatických služeb.

Jak SMO nedávno informovala, rok 2010 byl z historického hlediska dosud nejteplejším rokem, srovnatelným s roky 1998 a 2005 (rozdíly mezi těmito třemi roky byly ze statistického hlediska nevýznamné), což jenom potvrzuje pozorovaný dlouhodobý trend oteplování, na který upozornila zpráva IPCC. Oproti průměru z období 1961–1990 se v posledním desetiletí globální teplota zvýšila o téměř půl stupně, což je zatím nejvyšší nárůst, jaký byl během desetiletého období od počátku přístrojového pozorování klimatu zaznamenán.

V květnu letošního roku bude 16. světový meteorologický kongres posuzovat zprávu Třetí konference o globálním klimatu, včetně návrhu Globálního rámce klimatických služeb. Lze předpokládat, že tento kongres předznamená novou éru v mezinárodní spolupráci při poskytování klimatických informací a služeb za účelem správného a včasného rozhodování o reakcích na rizika, spojená se změnou klimatu a jeho proměnlivostí.

Aktivity SMO v oblasti klimatu jsou dnes obecně vnímány jako klíčový přínos pro bezpečnost a blaho lidstva a pro ekonomický prospěch celé společnosti. To nás přivádí ještě blíže k myšlence zakládajícího mandátu Konvence SMO, která nabyla účinnosti před jedenašedesáti roky, stejně tak jako k dědictví bývalé Mezinárodní meteorologické organizace založené Prvním mezinárodním meteorologickým kongresem (Viedeň, září 1873).

Tyto akce také budou podporovat dosažení dalšího zásadního cíle SMO, kterým je snaha, aby se do roku 2019 snížil desetiletý průměr úmrtí (1994–2003) způsobených katastrofami meteorologického a hydrologického původu. Dále pak budou podporovat záměry 4. konference OSN nejméně rozvinutých států (LDC-IV), která se záhy bude konat v Istanbulu a také cíle OSN pro rozvoj společnosti v tomto tisíciletí, zaměřené zejména na vymýcení extrémní chudoby a hladu do roku 2015 a zajištění trvale udržitelného života.

Je na nás, abychom v rámci činnosti našich odborných společností dokázali při těchto příležitostech veřejnosti přiblížit nejen naši činnost, ale potřebu studovat problematiku vody a klimatu.

Jaroslav Rožnovský

Aktuálně o ČV ICID

V současné době se všichni v různých oblastech potýkáme s problémem zajištění financí. Proč o tomto píše v našem odborném periodiku? Odpověď je dána tím, že Český výbor ICID se každoročně musí mimo jiné vyrovnat s uhrazením poplatku za členství v ICID. Tento členský poplatek hradí zatím Ministerstvo zemědělství péčí sekce vodního hospodářství, konkrétně jeho vrchního ředitele RNDr. Pavla Punčocháře, CSc. A právě díky nedostatku financí, jsme byli požádáni o zdůvodnění naší činnosti a jejího přínosu, aby byla platba účelná.

Po oslovení členů ČV ICID byly z několika odpovědí předloženy následující hlavní argumenty pro zdůvodnění k platbě příspěvku:

1. Získávání mezinárodních zkušeností z oblasti závlah a odvodnění (z hlediska aktuálních potřeb MZe je v současné době velmi aktuální otázka problematiky výskytů sucha a využití závlah, dále přítomnost a funkčnost drenážních soustav na zemědělské půdě - během roku přísuškem), což bez moderně navržených zavlažovacích systémů nebude trvale udržitelné
2. Přímý přístup k organizovaným programům a iniciativám (velké množství aktivit v celosvětovém měřítku). Kontakty se specialisty jsou významným přínosem řešené problematiky, která je náplní činnosti ICID.
3. Informace o nejnovějších technologiích v oblasti závlah a odvodnění a jejich přínos v uplatnění v podmínkách ČR.
4. Národní výbor ICIDu získává sborníky z kongresů, které jsou jinak nedostupné. Využívají je nejen členové ICIDu, ale i ostatní odborníci využívající knihovny národního výboru ICID. Informační zdroje ICID (EWRG Letter aj.) jsou rozšiřovány do 11 knihoven ČR.
5. Nejnovější informace pro oblast výuky našich odborníků (od bakalářských po doktorská studia našich i zahraničních studentů).

Možná by bylo vhodné se nad činností ČV ICID zamyslet a hledat cesty pro inovační aktivity. Takto bychom mohli získat další podklady pro zdůvodnění příspěvku, ale hlavně pro zvýšení atraktivity této naší odborné společnosti. Budu proto velmi rád, pokud budou reakce na tuto krátkou informaci, předem za ně děkuji.

Pro ty, kteří nejsou ještě našimi členy a chtěli by se více o ICID dovědět, přikládám základní informace:

Počet členských států v organizaci ICID: 109 (viz stránka <http://www.icid.org/about1.html#2>, jmenovitě pak <http://www.icid.org/nc1.html>)

Pracuje 30 pracovních skupin (viz http://www.icid.org/w_body.html), s ČR souvisí zejména ERWG (<http://www.erwg.icidonline.org/>)

Jaroslav Rožnovský

Z jednání Předsednictva ČAZV

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 7. 12. 2010

Hosté: Ing. Prokop Šmirous, CSc. – předseda KV ČAZV
Ing. Ladislav Jeřábek – odbor 13090 MZE

Z programu:

3. Informace o průběhu veřejných vyhlášených soutěžích MZe a připravovaných programech výzkumu (KUS).
4. Příprava a organizace přechodu pracoviště redakce vědeckých časopisů.
5. Informace o hospodaření ČAZV.
6. Různé.

Jednání zahájil a řídil místopředseda ČAZV prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c. Omluvil nepřítomného předsedu Mgr. J. Lipavského, CSc.

K bodu 3:

O průběhu vyhlášených soutěží informoval Předsednictvo ředitel Ing. F. Chaloupka. Uvedl, že 22.11. byly vyhlášeny výsledky soutěže VAK, kde bylo podáno 239 přihlášek, z nichž bylo hodnoceno 175, ze kterých bylo vyřazeno během hodnocení 64. K financování bylo určeno 25 projektů. Vzhledem k objemu prostředků na výzkum v rezortu MZe nebudou nové soutěže zatím vyhlašovány. Na roky 2013-14 zbývají prostředky ve výši 34 mil. Kč.

Program KUS je po připomínkách v RVVI upraven a byl předán 26.11. k dalšímu projednání ve vládě. Program by měl být vyhlášen na jaře 2011 se zahájením v roce 2012.

Z připomínek RVVI vyplynulo, že příspěvek k financování jednotlivých projektů má být upraven tak, že v oboru podprogramů zemědělské výroby dosahuje finanční spoluúčast uživatelů na výzkumu 10 %, v podprogramech lesního a vodního hospodářství 34 % a v oblasti výzkumu veřejné správy je financováno 100 % ze státního rozpočtu.

Na základě pozvání ředitele Ing. F. Chaloupky informoval Předsednictvo Ing. L. Jeřábek o přípravě jednání výboru Euragri počátkem roku 2011 (únor) v Praze a dále pak o hlavním jednání Euragri v září 2011 v Praze.

Vzhledem k tomu, že se jedná o nepolitické uskupení v rámci EU je běžné, že jednání probíhají pod patronací akademických organizací. Proto MZe požádalo ČAZV o reprezentativní zajištění této akce s tím, že veškeré náklady uhradí MZe ČR.

Ředitel Ing. F. Chaloupka dále informoval, že na základě příkazu ministra č. 32 jedná řídicí výbor pro restrukturalizaci MZe. V této souvislosti bude projednávána i otázka restrukturalizace VÚ rezortu MZe. V této oblasti má připravit návrhy za MZe pracovní skupina ve složení Mgr. R. Boček, MBA, Ing. K. Tureček, Ing. O. Černoch, CSc., Ing. J. Papež, Ing. M. Pospíšil, CSc. Na dané problematice a přípravě návrhů se podílí i doc. D. Vaněk, CSc. jako koordinátor za transformaci aplikovaného výzkumu.

RNDr. J. Nedělník, Ph.D. upozornil Předsednictvo, že v RVVI probíhají jednání o zrušení všech poskytovatelů. Dále doporučil udržovat tlak na podíl státu při spolufinancování zemědělského výzkumu. Značný tlak proti dotacím státu při financování zemědělského výzkumu vyvíjí stále AV ČR. Protitlak je třeba udržovat na základě výjimky EU pro zemědělský výzkum.

K bodu 4:

Prof. M. Toman, CSc. informoval o probíhajících jednáních s ÚZEI, SVS a dalšími organizacemi při přechodu pracoviště redakce vědeckých časopisů do sekretariátu ČAZV. Návrh delimitace je připraven k podpisu u ministra Ing. I. Fuksy.

Ing. V. Hrubý, CSc. současně informoval o jednáních s firmou Fractal, s.r.o. o pokračování prací v ERS a přechodu serverů z ÚZEI do užívání ČAZV.

K bodu 5:

Tajemník Ing. V. Hrubý, CSc. informoval Předsednictvo, že výsledek hospodaření sekretariátu za rok 2010 bude vyrovnaný, veškeré závazky budou uhrazeny. Volné prostředky budou použity na nákup spotřebního materiálu.

V různém:

- Prof. J. Hron, DrSc. upozornil na připravované zasedání Unie evropských zemědělských akademií v roce 2011 v Paříži při příležitosti 250. výročí založení Francouzské zemědělské akademie. ČAZV se přihlásí k účasti na jednání z titulu členství v této organizaci od jejího založení před 12 lety ve Florencii.
- V diskusi se Předsednictvo dále zabývalo systémem hodnocení veřejných soutěží.
- Doc. R. Vácha, Ph.D. upozornil na potřebu vyjádření přístupu k autorství oponentských posudků při hodnocení soutěží ap.
- Prof. M. Toman, CSc. uvedl, že by se měla projednat celá otázka postupu při hodnocení projektů a případně navrhnout nový systém hodnocení.
- Ing. S. Palík, CSc. vyslovil názor, že z důvodu srovnatelnosti by měl být zachován úzký okruh oponentů vč. zajištění odpovídající zastupitelnosti.
- Prof. V. Skřivanová, CSc. upozornila na klíčovou úlohu zpravodaje, který je zákonem ze soutěže vyloučen z důvodu nestrannosti.

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 11. 1. 2011

Hosté: Ing. Prokop Šmirous, CSc. – předseda KV ČAZV

Z programu:

3. Připravovaný program výzkumu (KUS) a průběh vyhlášených veřejných soutěží MZe.
4. Přechod pracoviště redakce vědeckých časopisů do ČAZV.
5. Hospodaření ČAZV – výhled 2011.

6. Příprava jednání pléna ČAZV 1.3.2011 v Praze.
8. Různé.

K bodu 3:

Ředitel Ing. F. Chaloupka informoval Předsednictvo:

- Výzkumný program KUS byl po mezirezortních připomínkách upraven a předán bez rozporu ke schválení vládě. Projednání ve vládě by mělo proběhnout před zasedáním RVVI a program KUS bude možno v případě schválení vládou zařadit do připravovaného rozpočtu. Současně proběhne i vyřízení výjimky na výši podpory ze státních prostředků.
- Soutěž VAK byla ukončena, 25 projektů bylo zahájeno.
- Na místo ekonomického náměstka nastoupil Ing. Tomáš Šimčík, který působil v ekonomických funkcích a jako auditor.
- MZe byl přidělen rozpočet na výzkum v předpokládané výši, tj. 812 mil. Kč. Rozpočet bude rozpracován na roky 2012 a obdobně na rok 2013.
- Bývalý náměstek ministra Ing. O. Černocho, CSc. bude dále působit na MZe při přípravě transformace rezortního výzkumu.
- Soutěž ministra zemědělství o nejlepší výsledky výzkumu v roce 2010 bude vyhlášena za stejných podmínek jako v minulých letech.

K bodu 4

Ing. V. Hrubý, CSc. informoval Předsednictvo, že nedošlo k dohodě s ÚZEI o rozdělení části rozpočtu ÚZEI pro pracoviště redakce vědeckých časopisů ČAZV.

ČAZV bude při dalších jednáních požadovat přidělení prostředků ve smyslu delimitačního protokolu, schváleného ministrem zemědělství dne 9.12.2010 ve výši 7.240 mil. Kč, tj. po 10 % redukci pro rok 2011.

Zkrácení rozpočtu na 6,6 mil. Kč jak navrhuje ÚZEI by ohrozilo plynulost vydávání vědeckých časopisů. Přidělení rozpočtu projedná ve vedení MZe ředitel Ing. F. Chaloupka. V případě nedohody bude jednat předseda ČAZV přímo s náměstkem Ing. T. Šimčíkem, ev. s ministrem Ing. I. Fuksou.

K bodu 5:

Nový přidělený rozpočet sekretariátu ČAZV na rok 2011 byl snížen oproti roku 2010 ve všech položkách o 10 % na celkovou částku 1,6 mil. Kč.

K bodu 6:

Na zasedání pléna budou pozváni ministři zemědělství a životního prostředí. Dále vystoupí s informací o rezortním výzkumu ředitel Ing. F. Chaloupka.

Nosným tématem pro plénum a diskusi by mělo být vystoupení zástupců Agrární a Potravinářské komory k problematice spolufinancování zemědělského výzkumu z pohledu uživatelů výsledků výzkumu.

Předsednictvo vyzývá odbory a členy Předsednictva k podání návrhů na udělení stříbrných medailí, které by měly být na plénu předány. Bronzové medaile budou předány na Radě ČAZV v květnu.

V různém:

- V návaznosti na zasedání pléna ČAZV doporučuje Předsednictvo svolat i jednání plén odborů. Místnosti pro jednání na ČZU si zajistí odbory samy.
- V OVH budou provedeny volby nového vedení odboru. Z tohoto důvodu je třeba připravit včas volební listiny k zajištění volby předsedy odboru, výboru odboru a ev. členů Rady ČAZV.

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 1. 2. 2011

Hosté: Ing. Prokop Šmirous, CSc. – předseda KV ČAZV

Z programu:

3. Programy výzkumu – informace.
4. Přejedání pracoviště redakce vědeckých časopisů do ČAZV.
5. Hospodaření ČAZV – výhled 2011..
6. Jednání pléna ČAZV 1.3.2011:
 - příprava hlavního vystoupení – Mgr. J. Lipavský, CSc.
 - organizační zabezpečení – Ing. V. Hrubý, CSc.
8. Různé.

K bodu 3:

Ředitel Ing. F. Chaloupka informoval Předsednictvo, že program KUS byl schválen s tím, že na rok 2012 byla schválena původně přidělená částka. Uvedl, že hodnocení bude dvoustupňové a v letním období proběhne zpracování oponentních posudků.

Členové Předsednictva upozornili na nutnost kvalitní přípravy hodnocení – do pracovní skupiny navrhli předsedu ČAZV Mgr. J. Lipavského, CSc.

Návrh hodnocení bude předložen k vyjádření Radě pro zemědělský aplikovaný výzkum a vývoj. Za ČAZV je v Radě místopředseda ČAZV prof. Jan Hron, DrSc.

Po krátké diskusi bylo navrženo využít i zkušeností z TAČR. Ve smyslu zákona musí být nezávislá komise, ale v podkomisích mohou být i členové z organizací předkládajících projekty. Pro hodnocení projektů poskytovatel zřizuje odborný poradní orgán.

Ředitel Ing. F. Chaloupka informoval Předsednictvo o přidělených prostředcích na výzkumné záměry. Rozpočty jsou v této položce většinou sníženy u institucí VVI, ne u privátních ústavů a ÚZEI.

RVVI připravuje úpravu metodiky pro přidělování prostředků pro roky 2015-2016, a to nejen na základě výsledků. Přerozděleno bude 15-20 % rozpočtu. V hodnocení a přerozdělení panuje řada pochybností jak v hodnocení a oceňování výsledků výzkumu, tak i ve vlastním hodnocení samotných pracovišť.

V této souvislosti se připravuje i změna ve složení RVVI s ev. přechodem NAZV pod TAČR (divize TAČR). Dále Ing. F. Chaloupka vyzval členy Předsednictva, aby byl podán ČAZV návrh na člena RVVI za rezort zemědělství.

K bodu 4:

Prof. M. Toman, CSc., předseda VR, informoval Předsednictvo o probíhajících pracích spojených s přechodem redakce vědeckých časopisů (VČ) do ČAZV.

V současnosti byla počátkem měsíce přijata rozpočtová opatření na převod prostředků k zajištění vydavatelské činnosti VČ v ČAZV. Prostředky byly převedeny ve výši schválené delimitačním protokolem, schváleným ministrem zemědělství dne 9.12.2010, a to v celkové výši 7.240 tis. Kč.

Celý převod redakce VČ v rámci delimitace bude vyhodnocen na odpoledním zasedání VR. Prof. M. Toman, CSc. uvedl, že VR v průběhu 1. pololetí provede detailní analýzu pracovní, organizační a finanční náročnosti vydavatelské činnosti s cílem zkvalitnění a zjednodušení prací redaktorek a finančních úspor. První širší vyhodnocení proběhne po uzávěrce 1. pololetí se zpracovaným výhledem hospodaření ve 2. pololetí 2011.

Ředitel Ing. F. Chaloupka upozornil Předsednictvo na nutnost uzavření příslušných smluv vyplývajících z delimitačního protokolu s ohledem na nutnost zajištění chodu vydavatelské činnosti VČ.

K bodu 5:

Ing. V. Hrubý, CSc. informoval Předsednictvo, že prostředky přidělené na hospodaření sekretariátu byly sníženy z 1.778 tis. Kč na částku 1.600 tis. Kč, tj. o 10 %. Stejně tak i prostředky na mzdy z 1.057 tis. Kč na 952 tis. Kč.

Prostředky na mzdy celkem pro 12 zaměstnanců činí tedy 3.931 tis. Kč. Celkové prostředky na hospodaření přidělené MZe činí (1.600 + 7.240 tis. Kč) = 8.840 tis. Kč.

Dalším příjmem budou příjmy z předplatného, jak v ČR, tak ze zahraničí cca 0,5 mil. Kč. Je však skutečností, že objem předplatného se každoročně snižuje z důvodu přístupu k příspěvkům prostřednictvím internetu a dále i v důsledku úsporných opatření.

Předpoklad hospodaření je, že rozpočet by měl být vyrovnaný a neměl by být překročen.

K bodu 6:

Na základě návrhu odborů Předsednictvo schválilo udělení ocenění na plénu ČAZV. Z odboru vodního hospodářství obdrží stříbrnou medaili doc. Ing. Karel Vrána, CSc.

V různém:

- Ing. V. Hrubý, CSc. informoval o jednání Vědecké rady Národního zemědělského muzea (NZM), které v edičním plánu připravuje společně s ČAZV vydání publikace Osobnosti zemědělského výzkumu. Předsednictvo doporučuje, aby se v co nejkratším termínu sešla pracovní skupina (redakční rada) a vyhodnotila stav prací. Dále Předsednictvo rozhodlo, že v publikaci by měly být uvedeny i žijící osobnosti narozené v roce 1935 a starší. Dále budou uváděny osobnosti již nežijící. Pracovní skupina by měla předložit ucelený soubor osobností nejdéle do konce června k posouzení jednotlivým odborům, VR a Předsednictvu.
- Ředitel Ing. F. Chaloupka informoval, že i v tomto roce budou vyhlášeny soutěže s oceněním za nejlepší výsledek výzkumu v roce 2010.
- Odbor výzkumu bude nadále zařazen na základě příkazu ministra č. 3 přímo pod náměstka Ing. K. Turečka.
- V současnosti dle příkazu ministra zemědělství č. 32 zahajuje činnost řídicí komise MZe na reorganizaci aplikovaného výzkumu v rezortu ve složení Ing. K. Tureček,

Ing. M. Pospíšil, CSc., Ing. O. Černoch, CSc., Ing. J. Papež a doc. D. Vaněk, Ph.D.
Koordinací práce byl pověřen doc. D. Vaněk, Ph.D.

- Mgr. J. Lipavský, CSc. informoval Předsednictvo o jednání s Uníí evropských zemědělských akademií (UEAA) a s Francouzskou zemědělskou akademií.

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 1. 3. 2011 v ČZU v Praze

Hosté: prof. Ing. Jiří Balík, CSc. – rektor ČZU
Ing. Prokop Šmirous, CSc. – předseda KV ČAZV

Z programu:

3. Informace o veřejných soutěžích MZe.
4. Příprava zasedání pléna.
6. Různé.

K bodu 3:

Ředitel Mgr. M. Štoll informoval Předsednictvo o přípravě vyhlášení veřejné soutěže Program KUS. Dále uvedl, že soutěž bude vyhlášena jako dvoustupňová. Hlavní hodnotící komise, ale ani podkomise, nebudou složeny z těch osob, které podávají projekty nebo mají vztah k subjektům podávajícím projekty.

Mgr. J. Lipavský, CSc. doporučil vytvořit pro tři podprogramy v I. kole tři komise, ve II. kole hodnotící komise.

Mgr. M. Štoll uvedl, že z alokace prostředků do jednotlivých podprogramů bude věnováno 65 % podprogramu I (financování na základě výjimky), 20 % podprogramu II (spolufinancování uživateli) a 15 % podprogramu III (100 % financování).

Dále je třeba spolupracovat s RVVI ve věci metodiky hodnocení výsledků aplikovaného výzkumu. Stejně tak je třeba navázat spolupráci s TC AV ČR s Ing. K. Klusáčkem, CSc. na základě jeho výzvy zasláné ČAZV dne 7.2.2011.

K bodu 4:

Mgr. J. Lipavský, CSc. informoval Předsednictvo o přípravě zasedání pléna s tím, že z jednání se omluvili oba ministři, tj. MZe i MŽP, stejně tak se jednání neúčastní ani náměstci ministrů. Za MZe vystoupí ředitel Mgr. M. Štoll. Na jednání se dostaví zástupce SAPV a dále ředitel PK ČR Ing. Koberna, zástupce ASZ ČR Ing. J. Váňa, CSc.

V úvodu zasedání vystoupí rektor ČZU prof. J. Balík, CSc. s uvítacím projevem.

V různém:

- Předsednictvo doporučuje, aby v RVVI byl zástupce MZe ČR jako zástupce poskytovatele prostředků na výzkum. Bez účasti zástupce MZe v RVVI budou ohroženy prostředky pro rezortní výzkum. Tlak proti udělování prostředků na výzkum pro rezorty vyvíjí především AV ČR, přičemž celkový rezortní aplikovaný výzkum je zpochybňován a znevažován.

Jednání ukončil předseda ČAZV Mgr. J. Lipavský, CSc. s tím, že pozval všechny přítomné na navazující zasedání pléna ČAZV.

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 5. 4. 2011 na lesnické fakultě ČZU v Praze

Hosté: Ing. Zdeněk Pastorek, CSc. – KV ČAZV

Z programu:

2. Kontrola zápisu.
3. Vyhlášení veřejných soutěží MZe.
5. Vydavatelská činnost ČAZV.
7. Různé.

K bodu 2:

Zápis z jednání Předsednictva 1.3.2011 byl schválen s tím, že v bodě 3 bylo upraveno stanovisko ředitele Mgr. M. Štolla ve věci účasti navrhovatelů projektů v HK tak, že tito nemohou být ze zákonných důvodů v žádných HK vyhlášené soutěže KUS. Někteří členové Předsednictva však v diskusi opět uvedli, že praxe je v některých vyhlášených soutěžích např. TAČR jiná a přihlašovatelé projektu jsou v některých HK. Z uvedeného důvodu by měl být zjištěn výklad zákona a dalších návazných předpisů.

K bodu 3:

Program KUS bude vyhlášen v dubnu při zachování předpokládané výše prostředků 148 mil. Kč. Další soutěže budou vyhlášeny každý druhý rok. Výše spoluúčasti zůstává zachována dle původních rozhodnutí (od 10 % až do 100 % u projektů státní správy).

Na základě písemného požadavku TC AV a návrhu na spolupráci Předsednictvo doporučuje udržovat s TC AV kontakt při přípravě „Analýzy pro realizaci a aktualizaci Národní politiky výzkumu, vývoje a inovací.“ V rámci přípravy podkladů by bylo třeba uplatnit priority VVI rezortu.

Současně je třeba sledovat činnost TAČR a program beta. Předsednictvo pověřilo předsedu ČAZV Mgr. J. Lipavského, CSc., aby uvedené otázky projednal v co nejkratším termínu s ředitelem Mgr. M. Štollem.

V dalším jednání Předsednictva byly diskutovány otázky související s činnostmi RVVI:

- hodnocení výsledků aplikovaného výzkumu vč. jeho hodnocení;
- podmínky a postupy při vyhlášení rezortních programů;
- příprava oborových metodik;
- programy vyhlášené v rámci NP nebyly rezortem vyhodnoceny;

Ve věci reorganizace rezortního výzkumu navrhl pověřený doc. D. Vaněk, Ph.D. před ukončením tohoto úkolu pět variant, od sloučení všech ústavů do jednoho celku až po převod pod university ap. Obsah návrhu však není k dispozici členům Předsednictva. Z uvedeného důvodu se tímto materiálem nemůže dále zabývat.

K bodu 5:

Vzhledem k nepřítomnosti prof. M. Tomana, CSc. informoval o vydavatelské činnosti Mgr. J. Lipavský, CSc. s tím, že přechod pracoviště redakce VČ proběhl bez komplikací. Potřebné činnosti jsou smluvně zajištěny. Probíhá delimitace výpočetní techniky na úrovni „software“. Tato by měla být ukončena do konce dubna.

Finanční prostředky přidělené MZe by měly dle předpokladu pokrýt náklady, takže vydávání VČ by mělo být zajištěno.

V různém:

- Předsednictvo schválilo udělení bronzových medailí. Z odboru vodního hospodářství bude medaile udělena doc. Ing. Ivě Čihákové, CSc. z Fakulty stavební ČVUT Praha.

Ze zápisu z jednání Předsednictva dne 3. 5. 2011 v Domu zemědělské osvěty v Praze

Hosté: Ing. Prokop Šmirous, CSc. – předseda Kontrolního výboru ČAZV
Ing. Jan Budský – odbor 13090 MZe

Z programu:

2. Kontrola zápisu
3. Vyhlášení veřejných soutěží MZe.

K bodu 2:

Kontrolou zápisu bylo zjištěno, že ČAZV nemá k dispozici materiál zpracovaný doc. D. Vaňkem, Ph.D. ve věci návrhu na restrukturalizaci zemědělského výzkumu.

K bodu 3:

Ředitel Mgr. M. Štoll informoval Předsednictvo o vyhlášení veřejné soutěže KUS a probíhajících soutěžích vyhlášených MZe k ocenění výsledků výzkumu.

Na jednání přítomný Ing. J. Budský, pracovník MZe jako tajemník HK zodpovědný organizačním vyhodnocením těchto soutěží, informoval Předsednictvo o došlých návrzích na udělení ocenění. Po předání této informace byly předány jednotlivé podklady zpravodajcům (pověřeným členům Předsednictva) k vyhodnocení. Závěrečné pořadí návrhů na ocenění bude provedeno v návaznosti na jednání Předsednictva dne 7.6.2011 v Kroměříži.

Knihovna VÚMOP, v.v.i.

(sigla knihovny v systému knihoven ABC512)

Knihovna VÚMOP, v.v.i. poskytuje služby neveřejné vědecké knihovny. Slouží především vnitřním potřebám pracovníků, ale v rámci možností poskytuje služby i širší uživatelské veřejnosti (studentům i vyučujícím středních a vysokých škol, výzkumným pracovníkům rezortních ústavů, projektantům apod.).

Její fond tvoří odborná literatura oborově zaměřená a stále se doplňuje s ohledem na výzkumné zaměření ústavu. Do roku 1989 byla knihovna součástí Oborového informačního střediska s gescí půda a voda. Po zrušení informačního střediska zůstal knihovní fond zachován a knihovna plní funkci odborné knihovny se specializovaným knihovním fondem ve smyslu § 12 knihovního zákona. K dispozici je více než 20 tisíc titulů domácí i zahraniční literatury. Vedle knih jsou ve fondu

i brožury, slovníky, encyklopedie, časopisy a speciální informační prameny jako výzkumné zprávy, autoreferáty disertačních prací a disertace, normy a audiovideo dokumenty. Samostatnou část knihovního fondu tvoří dokumenty ICID.

Větší část knihovního fondu je uložena ve skladu publikací v přízemí budovy, v prostoru knihovny jsou k dispozici primární prameny, které knihovník a zaměstnanci ústavu potřebují bezprostředně ke své práci (slovníky, encyklopedie, časopisy běžného roku apod.).

Knihovna své fondy zpřístupňuje prostřednictvím výpůjčních, reprografických, rešeršních a informačních služeb. Dále poskytuje služby prostřednictvím MVS (meziknihovní výpůjční služby) a MMVS (mezinárodní meziknihovní výpůjční služby). Zajišťuje službu Current Contents. Knihovna je zapojena do systému Virtuální polytechnické knihovny (provozovatel Národní technická knihovna). Ústav je od roku 2010 zapojen do konsorcia uživatelů s přístupem do Webu of Knowledge (provozovatel AV ČR), knihovnice pracovníkům zajišťují potřebné primární prameny.

Knihovna má založený účet na ČSN online, poskytovatelem je Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví. Na požádání jsou uživatelům vytištěny technické normy.

Knihovní fond je od roku 2004 zpracováván elektronicky. Duplicitně je veden klasický lístkový katalog autorský i systematický.

Dokumenty k prezenčnímu studiu jsou poskytovány neomezeně všem zájemcům po předložení dokladu totožnosti. Lze zhotovit kopie částí dokumentů na kopírce nebo scanneru se zřetelem na dodržování autorských práv.

Základní služby jsou poskytovány ve smyslu knihovního zákona bezplatně.

Knihovna je distributorem publikací vydaných ústavem v rámci jeho výzkumné činnosti i účelových a propagačních materiálů a CD-ROM. Zajišťuje povinné výtisky, prodej publikací a meziknihovní výměnu vydaných publikací.

Před 4 roky byla knihovna VÚMOP vyhodnocena mezi nejlepšími v rezortu zemědělství. Knihovna ústavu disponuje cennými, po léta shromažďovanými odbornými materiály, které jsou proto dále vyhledávány. Měli bychom si vážit toho, že ústav má vzhledem k uvedenému dobré jméno, navázat na dobré zkušenosti a zajišťovat podmínky širokého využívání pro stále vzrůstající úkoly životně důležitého rozvoje odvětví.

Květoslava Královcová

Předběžný kalendář odborných akcí na rok 2011

Termín	název akce
3-8.6.2011	ICOBTE 2011 - 11th International Conference on the Biogeochemistry of Trace Elements Florence, Italy http://www.icobte2011.com
11-14.7.2011	8th European Conference on Precision Agriculture Praha, Česká republika http://www.ecpa2011.cz/
30.8-3.9.2011	Pedometrics 2011 Třešť, Česká republika http://www.pedometrics.org/2011/
6-8.9.2011	Soil, Plant and Food Interactions, Brno, Mendelova universita, Česká republika http://web2.mendelu.cz/af_221_multitext/conference_2011
5-10.9.2011	28th Congress of the Polish Society of Soil Science, Soil – Human – Environment Toruń, Polsko http://www.zgleb.umk.pl/kongres.html
18-21.9.2011	International Symposium on Erosion and Landscape Evolution (ISELE) Anchorage, Alaska http://twosweet.bse.vt.edu/ISELE2011/index.html
21-22.9.2011	Pedologické dny Chodová Planá, Česká republika http://www.vumop.cz/index.php?p=pedodny&site=default
3-7.10.2011	The Sixth SUITMA International Conference, Marakeš, Maroko http://www.suitma6.com/topic/index.html

Recenze

Česká zemědělská univerzita (ČZU) v Praze a VÚMOP, v.v.i. nedávno vydaly praktickou monografii s názvem **Úpravy vodního režimu půd odvodněním**, 2010. Publikace autorské dvojice Jakub Štibinger a Zbyněk Kulhavý má 110 stran, obsahuje desítky zajímavých fotografií a tabulek, byla připravena jako uživatelský výstup v rámci projektu 2B06022. To je právě ukončený projekt MŠMT s názvem „Optimalizace krajinné struktury z hlediska hydrologických režimů“, který byl řešen ve spolupráci obou uvedených pracovišť a ve spolupráci s dalšími pracovišti i autory.

Měnící se struktura krajinného systému spolu s využíváním krajiny a potřebou ochrany ekosystémů (přírody) vyžaduje nové přístupy k řešení různorodých opatření aplikovaných v krajině, v povodí. Vzhledem k možnému vývoji klimatické a hydrologické situace se hovoří a diskutuje dokonce o zcela nových přístupech k odvodnění. Cílem této monografie, jak uvádějí sami autoři v krátkém úvodu, je použití uživatelsky nového nástroje „drenážního kalkulátoru“. Inspirací pro sestavení tohoto kalkulátoru, který je k dispozici také na internetových stránkách, bylo řešení návrhových parametrů podle zahraničních, hlavně holandských kolegů (Altera/ILRI-WUR Wageningen) a také celé řady výpočetních postupů nutných pro návrh parametrů v podmínkách ustáleného a neustáleného proudění vody k odvodňovacím prvkům.

Autoři předkládají pravidla pro praktické použití kalkulátoru, který umožňuje kromě základních návrhových výpočtů také posoudit stávající stav staveb odvodnění a zhodnotit tak dosavadní funkci těchto stárnoucích opatření v konkrétní situaci.

Je logické, že se na stavbách nejen zemědělského odvodnění podepisuje také zub času. Mnohé systémy odvodnění, bez potřebné údržby stárnou dvakrát rychleji a tak je snižována jejich účinnost.

Mojmír Soukup

Pedologické aktuality

V právě uplynulém půlroce se dožili význačných životních jubileí – osmdesáti let - významní půdoznalci:

prof. Ing. Emil Klimo, DrSc. – emeritní profesor lesnické pedologie na LDF Mendelovy univerzity v Brně a čestný člen České pedologické společnosti a **prof. Ing. Juraj Hraško, DrSc.** – emeritní profesor pedologie PriF Univerzity Komenského v Bratislavě a emeritní ředitel VÚPOP v Bratislavě. Dne 27.5.2011 uspořádala Societas pedologica Slovaca seminář věnovaný jeho životnímu jubileu.

Oběma pánům profesorům k těmto výročím gratulujeme.

Dne 24. 11. 2010 proběhlo na ČZU v Praze na jednání VR Fakulty životního prostředí habilitační řízení Ing. Zbyňka Kulhavého, Ph.D. Název habilitační práce: Technická opatření pro zlepšení vodního režimu krajiny.

V březnu 2011 obhájila na ČZU v Praze na téma „Vliv stanovištních faktorů na vlastnosti půdní organické hmoty lesních půd“ svoji doktorskou disertační práci Ing. Petra Vokurková. Školitelem byl prof. Dr. Ing. Luboš Borůvka.

V tomtéž měsíci obhájila svoji doktorskou disertaci Ing. Ivana Galušková na téma „Kontaminace půd městských parků vybranými rizikovými prvky“ pod vedením prof. Dr. Ing. Luboše Borůvky.

Dne 3. 6. 2011 obhájil svoji disertační práci „Modelování pohybu acidifikantů půdním profilem lesních půd“ Ing. Antonín Nikodém, DiS. Školitelkou byla doc. Ing. Radka Kodešová, CSc.

Tentýž den proběhla také obhajoba disertační práce Ing. Marka Batisty na téma „Interakce půda-rostlina z hlediska transportu prvků v prostředí lesních půd ovlivněných acidifikací“. Školitelem byl prof. Dr. Ing. Luboš Borůvka.

V závěru roku 2010 byl na výročním zasedání České pedologické společnosti v Brně zvolen jejím novým předsedou prof. Ing. Josef Kozák, DrSc., dr.h.c.

Gratulujeme.

Prof. Ing. Emil Klimo, DrSc. osmdesátiletý

Na sklonku loňského roku oslavil významné jubileum 80 let dlouholetý pedagog a vědecký pracovník v oboru pedologie a lesnické ekologie Mendelovy univerzity v Brně Prof. Ing. Emil Klimo, DrSc.

Narodil se 23. 12. 1930 v Lubině, okr. Trenčín. Střední školu ukončil v Bratislavě v r. 1950, poté pracoval na lesním závodě Důbrava, okr. Snina a v letech 1951-1955 studoval na lesnické fakultě VŠZ v Brně. Hned v r. 1956 započal své celoživotní působení na katedře pedologie lesnické fakulty, kde postupně pracoval jako asistent, odborný asistent, docent a profesor. V roce 1966 obhájil vědeckou hodnost CSc., v roce 1973 se habilitoval a byl jmenován docentem, v r. 1983 obhájil vědeckou hodnost DrSc. a v r. 1984 byl jmenován profesorem.

Přednášel předmět lesnická pedologie, pro který vydal několik učebních textů. Podílel se rovněž na výuce v rámci postgraduálního studia, při výuce a vedení doktorandů, přednášel jako externí přednášející na přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně a jako hostující profesor na Zemědělské univerzitě ve Vídni (BOKU).

Vědecky se podílel na celé řadě významných projektů, například koordinoval programy UNESCO, a to v rámci projektů IBP (Mezinárodní biologický program) a MAB (Člověk a biosféra), dále se podílel na projektu Evropského lesnického institutu (EFI) Ekosystémy lužních lesů Evropy. Významná byla také jeho práce týkající se ochrany biodiverzity lužního lesa v povodí Moravy a Dyje, která byla řešena v rámci programu Světové banky GEF a programu PHARE.

Za dobu svého působení na lesnické fakultě VŠZ a později Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně publikoval více než 90 vědeckých sdělení v odborných časopisech a sbornících z konferencí na národní úrovni i v zahraničí, obhájil více než 30 závěrečných výzkumných úkolů a vypracoval celou řadu expertíz a doporučení pro lesnickou praxi. K jeho nejvýznamnějším přínosům vědě patří podíl na zpracování dvoudílné knižní monografie o lužních lesích vydané ve spolupráci nakladatelství Academia Praha a Elsevier v Holandsku v roce 1985 a 1991, monografie o lužních lesích mírného pásu Evropy (Floodplain Forests of the Temperate zone of Europe) a řadu dalších monografií týkajících se studia ekosystémů kulturních smrčín v Evropě.

V roce 2009 obdržel z rukou prezidenta Chorvatské republiky Řád chorvatského pletera. Toto vysoké státní vyznamenání mu bylo uděleno při příležitosti Dne nezávislosti Chorvatské republiky jako ocenění za jeho dlouholetou odbornou spolupráci v oblasti pedologie a prezentování dobrého jména Chorvatské republiky.

Vedle široké vědecké spolupráce pracoval Prof. Klimo jako člen redakčních rad několika mezinárodních časopisů, člen rady Evropského lesnického ústavu (EFI) v Joensuu ve Finsku, člen Národního komitétu IUBS, vedoucí pracovní skupiny IUFRO 8.1 Lesní ekosystémy a řady dalších orgánů. Je dlouholetým členem České pedologické společnosti.

Prof. Klimo je stále platným členem lesnické a dřevařské fakulty Mendelovy univerzity v Brně; je nesmírně aktivní a úspěšný při mezinárodní spolupráci v lesnickém výzkumu a především předává své dlouholeté zkušenosti mladším spolupracovníkům. K jeho významnému jubileu mu přejeme do dalších let hodně zdraví, pohody a elánu.

Jiří Kulhavý

80 let Prof. Ing. Juraje Hraška, DrSc.

Dňa 14. mája 2011 sa dožil významného životného jubilea prof. Ing. Juraj Hraško, DrSc., známy popredný predstaviteľ pôdoznanectva a pôdohospodárskych vied na Slovensku, a široko uznávaný aj v zahraničí. Narodil v Točnici okres Lučenec, kde sú jeho korene už od mladosti späté s pôdou (pochádza z maloroľníckej rodiny).

Vysokoškolské štúdiá absolvoval na Fakulte pôdoznanectva a agrochémie Ústavu V. V. Dokučajeva v Charkove, ktorú ukončil v r. 1955. Kandidátsku dizertačnú prácu obhájil v r. 1964 (CSc.), doktorskú (DrSc.) v r. 1974. V r. 1980 bol zvolený za člena korešpondenta SAV, v r. 1981 za člena korešpondenta ČSAV a v roku 1987 za akademika SAV). Za riadneho profesora pedológie PriF UK bol vymenovaný v r. 1982.

V r. 1960 bol poverený zriadením Laboratória pôdoznaectva, ktoré sa neskôr etablovalo ako Výskumný ústav pôdoznaectva a výživy rastlín (1968). Je zakladateľom a prvým riaditeľom tejto pôdoznaeckej inštitúcie, v ktorej pracoval do roku 1987, neskôr bola súčasťou Výskumného centra pôdnej úrodnosti, ktorej riaditeľom bol v r. 1987-1988. V rokoch 1992-1994 bol poslancom Národnej rady SR a v r. 1994 bol vymenovaný za ministra životného prostredia Vlády SR. V r.1999-2002 bol veľvyslancom SR vo Švajčiarskej konfederácii.

Profesne patrí k významným osobnostiam prvej generácie, ktorá kládla základy pôdoznaeckej vedy na Slovensku. Má vysoké renomé ako zakladateľ slovenskej pôdoznaeckej školy, v ktorej bola rozpracovaná teória genézy a tvorby vlastností hlavných pôdných predstaviteľov na Slovensku, princípy klasifikácie a mapovania pôd, rozpracovanie genézy černozemných pôd, antropizačné faktory pôd a ochrana pedosféry. Bol koordinátorom hlavných a komplexných úloh rozvoja vedy a techniky a úloh základného výskumu. Je prvým autorom Morfogenetického klasifikačného systému pôd Československa. Jeho najväčším pracovným úspechom bolo zorganizovanie a odborné vedenie Komplexného prieskumu poľnohospodárskych pôd Slovenska (1960-1970), na základe ktorého sa získali veľmi podrobné informácie o pôdnom kryte Slovenska využívané doteraz. Je autorom a spoluautorom viac ako 153 pôvodných vedeckých prác, vyše 250 odborných štúdií, množstva článkov a referátov na vedeckých podujatiach, vystúpení v televízii i rozhlase.

Je zakladateľom a prvým predsedom Pedologickej sekcie Slovenskej zemepisnej spoločnosti (1965), ktorá sa postupne vyvíjala do Societas pedologica slovacae. Je medzinárodne uznávanou vedeckou autoritou, bol I. podpredsedom komisie ISSS pre pôdu a prostredie, prednášal na zahraničných univerzitách (v rokoch 1989 – 1990 na Univerzite Fridricha Wilhelma v Bonne). Je čestným členom zahraničných vedeckých spoločností (Nemecko, Rusko, ČR). Vychoval mnoho vedeckých pracovníkov a niekoľko generácií pôdoznalcov.

Za jeho vedecký prínos v pedológii treba z mnohých ocenení spomenúť titul laureát Štátnej ceny, nositeľ Radu Ľ. Štúra I. triedy, mnohých diplomov a čestných plakiet ČSAV, SAV, ČSAZV, SAPV a domácich i zahraničných univerzít.

Slovenská pôdoznaecká i pôdohospodárska komunita i akademická obec s úctou a vážnosťou pristupuje k jeho osobnosti a vyslovuje mu vysoké uznanie za vykonané dielo. K jeho jubileu mu do ďalšieho života prajeme pevné zdravie, životnú pohodu a ešte veľa plodných dní v prospech zachovania „národa roli dedičnej“.

Jaroslava Sobocká

Informační listy č. 35

připravila redakční rada ve složení
prof. Ing. Alois Prax, CSc. (předseda),
Ing. Karel B. Březina, Ing. Květoslava Královcová,
Ing. Vít Penížek, Ph.D., doc. Ing. Eduard Pokorný, Ph.D.,
RNDr. Ing. Jaroslav Rožnovský, CSc., Ing. Mojmír Soukup, CSc.,
doc. Ing. Radim Vácha, Ph.D., Ing. Jiří Váša, DrSc.

Vychází pro vnitřní potřebu členů
Odboru vodního hospodářství a Odboru pedologie ČAZV,
Českého výboru mezinárodní komise pro závlahy a odvodnění
a České pedologické společnosti

Počet výtisků 150, vychází také na www stránkách pedologické společnosti.

Uzávěrka listů 7. 6. 2011

Adresa redakce: VÚMOP, v.v.i., Žabovřeská 250, 156 27 Praha 5-Zbraslav